ACC. N:R. 5518

I

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland.
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: Gunnar Hobroh
Adress: Hässleholm
Berättat av: Alexander Pålsson,
Född år 1857 i Hishults sn.

Tvillingstutar skola dra upp kyrkklockan från Hishults kyrka. sid. 1.
Jättar kasta sten mot kyrkan. " 2.
"Pakasja" om en skatt. " 3.
Mästertjuven Ola Heilann. " 4.
Magi vid sådd. " 12.
Påskakäringer. " 12.
Tiggares behandling. " 13.
Gustav Nihlasson, trollkunning. " 13.
Smörberedning, magi. " 14.
Träskotillverkning. " 16.
Handel ö. resor av olika slag. " 22.
Om träaxlavagnar. " 26.
Påskablåss. " 29.

Skriv endast på denna sida!

35 (4 boton

II
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5518

Landskap: Hallands l.
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Upptecknat av: J. Hobrok
Adress: Hässleholm
Berättat av: Alexander Persson
Född år 1857 i Hishult-sn.
Upteckningsår: 1938.

Register, forts.

Eldgörning. Sid. 29.
Sottaskebränning. " 30.
Om husbygge, inredning etc. " 31.
Undantag. " 34.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

1.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland.
Härad: Höhs.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: G. Hobroh.
Adress: Hlm.
Berättat av: Alexander Pålsson
Född år 1857 i Hishult sn

Tvillingstutar shola dra upp kyrklochan från Hishults k:a.

En gång när det ringde i Hishults kyrka, så flög ena klockan ut genom lämmen och ner i ån. Det sades då att man skulle kunna dra upp den med två stutar, som var tvillingar. Man fick ingenting säga under tiden detta skedde. Man gjorde så, spände för oxarna och de drog upp klockan tills den var ända uppe i kanten av ån. Men då råkade en av karlarna utbrista: "Nu har vi den". Då slets repet plötsligt av och klockan sjönk ner i ån igen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Halland

Härad: Höks

Socken: Hishult

Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: S. Hobrok

Adress:

Berättat av: Alex. Pålsson.

Född år 1857 i

Jättar kasta stenar mot kyrkan.

Jättar skall en gång ha varit arga på Hishults kyrka och delat kasta stora stenar mot den. Det säjs att de bestämt sig någonstans i Sydost, men stenen gick för långt, den gick förbi kyrkan och skall nu ligga som en hall ute på Hishults vångar, på andra sidan, åt nordväst.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

3.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland
Härad: Höhs
Socken: Hishult
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson
Född år 1857 i

"Pakasja" om en skatt.

I en vång, Stubbhult, ovanför Hishult, trodde man att en skatt fanns. Man hade sett bloss där titt och tätt. En gång slog sig 7-8 karlar samman och skulle gräva upp skatten. Men man skulle vara tysta, fick ej tala ett ord till varandra. Man hade grävt djupt, då man högg emot något, som klinga, med spettet. Då tittade man upp och tyckte att hela Stubbhults by stod i lågor. Då sprang de ner till byn, men där var ingen eldsvåda. När de sedan återkom och kände med stången kändes ingenting. Det sades att skatten, då man

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

4.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Uppteckna av: G. Ulsbroh

Härad: Höhs. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson

Uppteckningsår: 1938 Född år ..... i .....

grävde efter den, flyttade sig 15 alnar åt sidan eller också neråt.

Mästertjuven bla Heilann.

En man, som hette bla Heilann och var mästertjuv, skicka bud till baronen på en herregård att "den och den natten skall jag komma och stjäla". Baronen satte ut allt sitt folk som vakt kring gården så det skulle bli omöjligt för honom.

När det blev natt kom en hög vagn med hästar och två män. Vakten gick till sides

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

5.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Upptecknat av: G. Hobroh

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson

Uppteckningsår: 1938. Född år ..... i .....

för de trodde det var baronen, som hade varit ute och åkt. När de titta fram mot borgen var där tänt överallt. Ola Heilann hade gått in och tänt allt lyset.

Ett tag efter detta kommer han (Ola) dit i fin vagn och frågar om han kan få hans (baronens) dotter att gifbas med. Då frågar baronen: "Vad är Du?" Han svarar: "Jag är mästertjuv". Baronen: "Då är det Du som har vatt här å stålet (stulit)!" – "Ja, det är det", sa han. Baronen: "Det ger jag inte något ord till (att ge sin dotter att gifbas med), utan jag skall sätta dig på ett prov." – "Ja," svarade han. "Kan Du stjäla mina ryttar –

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

6

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Uppteckna av: G. Hobroh

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson

Uppteckningsår: 1938. Född år ..... i .....

hästar när ryttarna sitter på ryggen på dem på natten i stallet, så får vi se hur det kan bli," sa baronen. – "Ja," det skulle han försöka.

På natten, det regnar mycket, kommer det en gammal käring, det är Ola Heilaun förklädd, och öppnar dörren, och haltar. Hon bad att få komma in och ligga för hon var så gammal, sjuk och dålig. Men ryttarna nekade, och sa att ingen fick komma in där. De sa: "Vill Ni stå där vid dörrstolpen, så kan Ni få det, men inte längre." När hon stått där en stund, tog hon upp något och skramlade med. Det skvalpade

Skriv endast på denna sida!

55i8
ACC. N:R.

Landskap: Halland
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: S. Hobrok
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson
Född år ..... i .....

7.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och det hörde ryttarna, och de frågade om det var bränvin. "Ja", sade hon, "det var det det hade hon fått av snälla människor för att hon var sjuk och dålig." De frågade om hon inte kunde bjuda. Men hon sa att hon hade bara så lite så, men de sa att de ville gärna ha, de skulle bara ta en klunk var. Det fick de då; de drack, men sen sonade de allesammans ett tu tre. Sen tog hon hästarna, ryttarna satte hon på bönnarna mellan hästarna. De hölls i tömmarna medan de sov. Tömmarna fästes framme i krubban. Sen tog hon hästarna. På morgonen var baronen opp tidigt och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 55 i 8

Landskap: Halland.
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobioh
Adress:
Berättat av: Alex. Nilsson.
Född år ... i ...

8.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

skulle se om hästarna. Han gick i stallet och skulle se: Där satt ryttarna på bommarna och hästarna var borta.

Så skrek han: "Ja, här sitter Ni granut!" Då vaknade de och började smacka på hästarna, d.v.s. bommarna.

Sedan kommer Ola Heilanu dit igen och frågar om han får baronens dotter till äkta. Nej det fick han inte, men om han ville göra ett prov till, om han kunde det, skulle han få dottern till äkta. Ja det skulle han försöka. Baronen sa: "Stjäl du stjäla lakanet vi ligger på och stjäla vigselringen på min fru, så får det vara

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

9.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Uppteckna av: S. Hobroh

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson.

Uppteckningsår: 1938 Född år ..... i .....

hänt".

Så hade Ola Heilann varit i kyrkogården och grävt upp ett nylagt lik och asat dit (till herregården). Det band han ett rep om midjan och så kastade han repet över taket, så han hade det att dra i vid andra sidan.

Baronen låg vaken och titta bort mot fönstret och såg där utanför liket. "Se där var den dävelu" sa han, "nej det får Du inte." Han trodde det var Ola. Denne drog igen i liket så det kom i fönstret. Då sköt baronen, så det (liket) föll ner på jorden. Ola släppte repet då smällen kom.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

10.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland.
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson.
Född år ..... i .....

Då sa frun: "Du är tvungen och gå opp och asa han undan, så han inte ligger där i morron, så allt folket får se honom."

Baronen gick då opp och asade väck honom. Han blev då bloig om händerna. Då han kom in fick han fatt i lakanet, som frun låg på och torkade händerna där. Hon sa då: "Nu vill jag inte ligga på lakanet." Baronen skulle gräva ner liket och gick därför ut. Då sprang bla in och låtsades vara baronen och sa att han ville ha hennes vigselring också jämte lakanet, så att ingen trolldom skulle komma med i spelet. Det fick

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Halland. Upptecknat av: G. Hobrok

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Ale. Olsson.

Uppteckningsår: 1938. Född år ..... i .....

han.

Sedan kom han dit och sa: "Får jag En dotter till äkta?" Baronen drog på det, men då hotade han att stjäla allt vad där var löst på gården. Då gav baronen med sig

ACC. N:R. 5518

12

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland.
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson.
Född år ..... i .....

Magi vid sådd.

När man skulle så på våren, skar man ett kors med en kniv i såkorgen, och ett kors i jorden, och kniven sattes där tills sådden var över.

Påskahäringer.

Påskahäringer skulle till Blåkull skärtorsdag. Man satte då en lie i säabunken i dymmelsdagarna.

Påskahäringerna sa de skulle åstad skärtorsdag: "vysst opp över alla feretoppa". En tös, som skulle försöka detsamma, sa: "vysst opp o igenom alla feretoppa". Hon sa fel, och hon var mest oppsleten när hon

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Halland. Upptecknat av: E. Hoborg

Härad: Höks Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson.

Upptecknings år: 1938 Född år ..... i .....

hon kom fram.

Tiggares behandling.

Om det kom tiggare och kältringar för i tiden, ville de (folket) inget ge dem, för de kunde göra ont.

Gustav Viklasson trollkunnig.

Gustav Viklasson kunde trolla. En jägare, Klase, kom in på hans område att jaga hare. Den var gång han skulle skjuta hare, måste han ha byxorna nere, för Gustav Viklasson kunde göra så man fick "råmeskitande".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

14.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Uppteckna av: G. Nobroh

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson.

Uppteckningsår: 1938 Född år ..... i .....

Smörberedning.

Sedan smöret kärnats färdigt, skulle det sköljas i en skål med vatten, det gjordes flera sådana tvättningar. Sedan ältes det med träsked.

Sen ströddes salt på, mera än nufvötiden. En bit smör kallades "smörlanke".

Kärnmjölken man fick över vid kärnandet, gavs mest åt grisarna. Den var god då den var rent ny, då kunde det hända man själv drack den.

Man brukade ej kärna fårmjölk, den skulle lammen ha. Ej heller getmjölk kärnades.

Skriv endast på denna sida!

15.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

ACC. N:R. 5518

Landskap: Halland
Härad: Höhs.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson.
Född år ..... i .....

Man fick också smör genom att vispa i ett krus; alltid med visp av björhekvistar, så fick smöret ej smak.

Sagesm. känner ej till metoden att rista mjölken i en flaska för att få smör. Att göra smör gm att lägga mjölken i en påse, i jorden, kan ej gå, för alltihop måste bli surt!

Smöret färgades med smörfärg eller rev man råa morötter och slog vatten på och hällde det i grädden, innan man kärnade.

Magi: Om det gick trögt att kärna, tog man ett glödande järn och korsa med

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

16.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Upptecknat av: G. Hobroh

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson

Uppteckningsår: 1938. Född år ..... i .....

i grädden.

En käring, som bodde här i trakten, kunde stå vid en bäck och kärna och få smör utan att ha grädde i kärnan. Skulle sådant förehas skulle det vara i dymmeldaarna.

Träskotillverkning.

Till träshor tog man björk eller fur, som sågades i bitar så långa som träshorna skulle bli ungefär. Sedan yxades stycket till litet. Man satte det då i en "träskobänk": ett hack i bänkens ovansida och kilades med kilar. Biten hällde då något

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

17.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland
Härad: Höhs.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson
Född år ..... i .....

och satt på tvären i bänken.

Därefter borrade man med en vanlig "navare", så långt som foten gick in. Sen tog man med en "röske" och formade hela inre sidorna i hålet. Detta hål jämnades längst inne i tåänden med ett "slättejärn", som var försett med långt skaft. Sen tog man och jämnade inne i hährundningen och botten med det korta "slättejärnet.

Man högg därefter yttre form noggrant med "träskoyxan" och med "tängslan" höggs kanten vid ankeln framtill jämn, samt, sedan man sågat ur med tängslan under-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

18.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland.
Härad: Höks-
Socken: Hishult-
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson.
Född år ..... i .....

till i hålfoten, gjordes "svangen", d.v.s urtagn. framför klacken = hålfoten.

Efter detta tog man skon och höll den mellan knäna och tryckte den mot bröstet och skar fint utanpå med hjälp av "bandkniven" (av vanlig sort).

Pålsson har aldrig gjort "puder-träshor" (av vilka en fått följa med bland

5518

ACC. N:R.

19.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland

Härad: Höks

Socken: Hishult

Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh

Adress:

Berättat av: Alex. Pålsson.

Född år ..... i .....

trängde in i träet under inverkan av värme (träskorna ställdes alltså på ett varmt ställe).

Partiet under framtill kallades "ballarna".

Träskorna såldes till uppköpare i hemorten. För 50 år sen fick Pålsson 12 öre paret, då han var borte och gjorde sådana. Då brukade han göra fyra par om dan (motsvarade 50 öre räknade man) varjämte han fick maten för dagen.

Se i övrigt foton av en del av verktygen, ägas av Alexander Pålsson. Se sid. 20-21.

Skriv endast på denna sida!

20.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5518

Landskap: Halland.
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: S. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson.
Född år ..... i .....

a

b 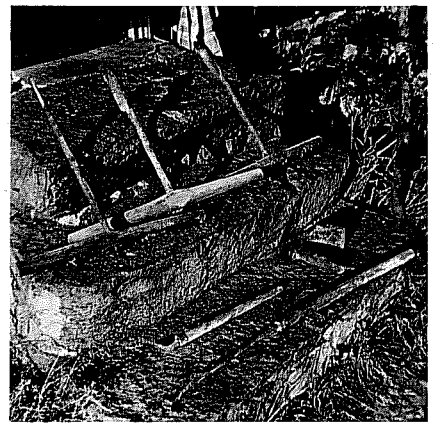

På övre trappsteget: 2 st. "röskeer": l = 40 cm. båda skaft: 45 resp. 47 cm.
samt en "navare" för uppborrande av det första hålet för fotbågen: l = 43 cm. skaft: 44 cm.
(röskeer står t.h. och navaren t.v.).
På nedre trappsteget: "kort slättejärn": l = 36 cm. järn: 5 cm.
samt "långt slättejärn": l = 34 cm. järn; skaft: 50 cm.
samt "tångsla": järn 19 cm.; egg: 7 cm.; skaft: 17 cm.

Foto: S. Hobroh. 1938.

Skriv endast på denna sida!

21.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

ACC. N:R. 5518

Landskap: Halland.
Härad: Höks
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson.
Född år ..... i .....

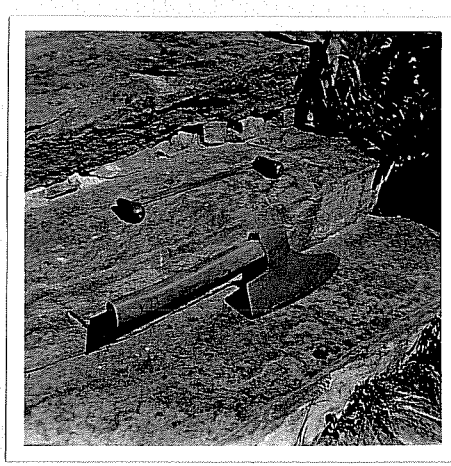

a.

Bandkniv och träskoyxa.

Bandkniven:
Längd: 35 cm.
handtagen: 8 cm.

Yxan:
Längd: 40 cm.
eggen: 24 cm.

b.

"Pudertrasko".

L = 30 cm.

Skriv endast på denna sida!

Foto: G. Hobroh-38.

ACC.-N:R. 5518

22.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland.
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson.
Född år 1857 i

Handel ö. resor av olika slag.

Alexander Pålsson har i yngre dagar en tid rest mycket i handelsärenden. Han reste med yllevaror, köpta från fabriker. Det var mest underkläder han reste omkring med, han slutade med detta år 1908, hade börjat vid 19 års ålder. Efter nämnda år kunde han nämligen ej få handelsrätt på Malmöhuslän mera, med mindre han var mantalsskriven.

Han reste utom till Skåne även till Småland, Västergötland och Värmland. Däremot har han ej varit vidare i Halland och ej i Göteborg. Han reste till

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

23.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Upptecknat av: G. Hobroh.

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson.

Uppteckningsår: 1938. Född år 1857 i

marknader på olika platser, men var även i städerna, ex. Jönköping, Falköping, Skövde, Lidköping etc. En marknadsplats var Björhetorp mellan Borås ö. Varberg, som han besökte. Där slogs de mycket: det var nordhalländningar och boråsare, som ställde till det, just gränsfolk, som bodde vid "sjelet".

Dessa bråkstakar voro hänsynslösa då. Pålsson minns hur en man hade ett stånd nära hans på marknaden. De kom och strök ner sakerna och rörde om i det för honom på disharna. En glas- och bleckhandlare från Limmared fick sitt sön-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

24.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland.
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson
Född år 1857 i

derslaget. Men dylikt var inget att göra åt, länsman vågade inte göra något, han gick bort då dessa orostrupper kom. En karl, som var mycket stark, slog med klypisha i hopen så blodet pissade och skrek "nu kommer jag". Han slog i högen bara för ros skull, slog än den ena parten än den andra.

Handeln började som sagt vid 19 år, då Pålsson var med fadern och sålde vävskedar i Skåne i Malmöhus län. Han minns också huru fadern och brödrar och farbrödrar körde med hästar till Örebro, det var 42 mil från Hishult dit opp; på

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5518

Landskap: Halland. Upptecknat av: J. Hobrok

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson.

Upptecknings år: 1938. Född år 1857 i

den tiden gick banan bara från Malmö till Hässleholm.

Förr körde de till Malmö med trävaror och köpte korn till bröd, det var före sagosmanens tid. Då skulle man ha tillstånd från kommunalordföranden hemma, och hur många man var hemma. Fick ej köpa annars. Man sålde då legder till husbygge, övertrån, därmera och köpte för pengarna kornet. Man körde då med stutar. Opp för backen knirkade det och sa: "vi hjälpas åt, vi hjälpas åt" i hjulen, men utför sa det: "var behytte se, var behytte se."

Skriv endast på denna sida!

26.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

ACC. N:R 5518

Landskap: Halland
Härad: Höhs.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson.
Född år ..... i .....

Om träaxlavagnar.

De gamla träaxlavagnarnas hjul smorde man med tjära, som man medförde på resa i "tjärekannan", som hängde bakpå bakreden. Den var uthuggen som ett hål i en trästock. Somliga tog svarta sniglar och smorde med, de stoppades in i navet. I navet hade man förr i tiden ingen metallbössa, blott en sprint genom axeln på utsidan. Man fick oftast sätta nya "vear" i hjulen då man for ut på längre resa. "Vearna" kallades de olika något bukiga delar varav hjulets ring bestod. Dessa, som ju ej hade järnring på, sletos naturligtvis en hel del,

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R. 5518

27
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Halland.
Härad: Höks.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alexander Pålsson
Född år 1857 i

det tog hårdast i mitten av buhten av vean. Hjulet blev genom slitningen till sist 8-kantigt. Vearna voro nämligen 4 stycken i ett hjul, i varje vea satt 2 eker. Man satte en kil i ekern i ändan ner i vean. Vearna voro av björk eller bok, ekerna av ekekärne. Navet: glyggning av ekan, som så slås i med slägga. Järnringar slogs om ändarna av navet, annars sprack det. Naven voro dubbelt så långa som nu förtiden. Järnet, som användes var av stångjärn, det var smålänningar, som slägga ut det, "stångjärn", av järnklumpar: de gjorde det vid stora ugnar och körde så på

ACC. N:R. 5518

28.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Upptecknat av: G. Hobrok

Härad: Hdhs. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alexander Pålsson

Uppteckningsår: 1938. Född år 1857 i

färd ner på slätten med det. Man hade innan hjulringar av järn, de s.k. "Stumpaskenorna" eller "skenstumparna", avlånga järnbandsbitar med 6 hål genom i varje och med grova spik genom; dessa skenor sattes runt hjulet på yttersvängningen, så, att de sutto över varje fog mellan vearna. Då dylika järn såldes i Skåne hade man dem 12-15 alnar långa. Skenorna fanns redan före sagesmannens tid, men riktiga hjulringar började på 1860-talet.

Slaggorna som hamrade järnet till stångjärn, drevs med vattenhjul, en maskinanordning fanns så att den trychte på skaftet

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

29.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Upptecknat av: G. Hobroh

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson

Uppteckningsår: 1938. Född år 1857 i

av släggan och lyfte dess tyngre ände till slag.

Påskablåss.

I sagesmannens ungdom hade man s.k. "påskablåss", som avbrändes påskafton; de bestodo av en tjärtunna med hyvelspån. Det var ej kalas, blott en del pågar var med. Tunnan placerades på ett berg.

Eldgörning.

Man gjorde förr eld med "svamp" (bokesvamp), "flintstål" och "singersten" (vit, kvarts?) eller "flintsten" (vit). Med sten slog man på stålet, så blev det gnista

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R 5518

Jo.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Halland. Upptecknat av: G. Hobroh
Härad: Höks. Adress:
Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson
Uppteckningsår: 1938. Född år 1857 i

i svampen, som man blåste på. Man kunde så tända med spinker (ved).

Pottaskebränning.

Man brände förr pottaska av ihåligt böge (bokträ) det var i Knäreds sn. sågesdammen såti det vid 12-13 års ålder. Först brändes träet till aska, som sen vältdes. Man hade långa bögeträ, stockar som las korsvis, det blev hets näråt, man eldade ovanpå, rörde med järnstänger, som tryckte ihop så askan blev hårdare. Man fick flera lasslass i högen. Pottaskan såldes skålpundsvis mre

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5518

Landskap: Halland. Upptecknat av: G. Hobrok
Härad: Höhs. Adress: Hhlm.
Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson
Uppteckningsår: 1938. Född år 1857 i

i Skåne. Den användes till tvätt m. m.

Om husbygge, inredning etc.

Sagesmannen har förr bott i en gård där boningshuset hade "höjstua", d. v. s. med 3 åsar i taket, av vilka en i mitten låg högre än de andra två, s.k. "tre-rygg-åsastua". Det har också funnits "en-rygg-åsastuor", med en ås blott och fönster i taket. De äro enl. sagesmannen äldre än de förra. I dessa var kök och stua i ett, partiet framför spisen, som motsvarade ~~spisen~~ köket kallades "kätten", och hade stensatt golv eller jordgolv. Ovanpå åsar-

32.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R. 5518

Landskap: Halland. Uppteknat av: G. Hobroh
Härad: Höks. Adress:
Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson
Uppteckningsår: 1938. Född år 1857 i

ra låg bräder och näver på dessa, sedan ovanpå detta "grönsvärstorvor", fyrkantiga.
I 3-ryggåsstuorna var köket och stuan i ett ursprungligen. Sedan sattes brädvägg upp mellan köke och stuan, för att ej rök skulle komma in där.
Vid båda ändar byggdes så till "hus", på båda sidor om stuan. Vid den sida där ej köket låg, fanns en farstu tvärs igenom.
I "huset" hade man liksom det finaste rummet, där hade man kistor etc. Huset på kökssidan kallades "lillastua", denna var som undantagsstuga för de gamle. Lillastuan gick tvärs över huset. Vidare fanns

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

33.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland
Härad: Höhs.
Socken: Hishult.
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh
Adress:
Berättat av: Alex. Pålsson.
Född år 1857 i

två kamrar, där hade man kistor m. m. för kläder. Dessutom fanns en liten farstu åt lillastuan vid sidan av den ena kammaren.

Vanligt tycks det ha varit att ha timret i form av s.k. "ryggabåle", 5 kant. Stockarna las på bockar och en man stod uppe på och en nere under och drog sågen, som var kraftig, med ett handtag i var ände. Sedan högg man med yxa stik snedsidorna på timret.

I ladugården borrades hål i väggen och en vedja stacks genom, i dylik bands djuren. Vedjorna voro av björke och vridna. Senare användes riktiga

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5518

34.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Halland. Upptecknat av: G. Hobroh

Härad: Höks. Adress:

Socken: Hishult. Berättat av: Alex. Pålsson

Uppteckningsår: 1938. Född år 1857 i

"träklammar" om halsen på djuren. Man hade i alla fall inga spiltor eller bås som skiljde djuren åt förr. På ett gammalt ställe minns sagesmannen sig ha sett att man ej ens hade några bindslen, utan djuren gick lösa i ladugården.

Undantag.

På sagesmannens svärföräldrars tid var undantagets tillgodohavanden in natura följande:

4 tunnor råg, om året, 1 kanna mjölk om dagen, 2 kor och ett par får. Korna utbyttes sen mot 1 kanna. Dessutom så myc-

Skriv endast på denna sida!